

LIFE Klimata pasākumu projekti finansējuma saņemšanai

Sofija Grīnvalde

VARAM Klimata finanšu un
tehnoloģiju nodaļas
Vecākā eksperte

Saīsinājumi

- AER – Atjaunojamie energoresursi
- EE – Energoefektivitāte
- EK – Eiropas komisija
- ES – Eiropas Savienība
- LULUCF – zemes izmantošana, zemes izmantošanas maiņa un mežsaimniecība (EN – *Land-use, land-use change and forestry*)
- SEG – siltumnīcefekta gāzes

Ko mēs gribam

Lai tiktu veicināta klimata politikas
īstenošana

ES klimata mērķi (I)

- Eiropa 2020: stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un iekļaujošai izaugsmei nosaka mērķus:
  - samazināt CO₂ emisijas par 20% salīdzinot ar 1990.gada līmeni;
  - AER īpatsvara pieaugums 20% no enerģijas bruto gala patēriņa;
  - Energoefektivitātes pieaugums par 20%, veicinot un uzlabojot enerģētikas infrastruktūru, attīstot viedo infrastruktūru
- Zaļās grāmatas: «Klimata un enerģētikas politiku satvars 2030» mērķis ir samazināt CO₂ emisijas par 40%, salīdzinot ar 1990.gadu
- *Roadmap 2050* – Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu CO₂ emisiju līmeni līdz 2050 – atzīst jaunu pieeju izmēģināšanu klimata pārmaiņu mazināšanas jomā; starpnozaru prioritāte – pielāgošanās klimata pārmaiņām

ES klimata mērķi (II)

- Regula Nr. 443/2009 nosaka CO₂ emisiju samazinājumu autotransportā
- Regula Nr. 517/2014 fluoru saturošo gāzu emisiju samazinājums 2015-2030 1,5GtCO₂ ekv., 5 GtCO₂ ekv līdz 2050
- Labklājīga dzīve ar pieejamajiem planētas resursiem (7. vides rīcības programmas līdz 2020. gadam (*7th Environmental Action Programme*)) mērķi
Sīkāk skatīt [ŠEIT!](#)

ES klimata mērķi (III)

- Klimata un enerģētikas pakotnes mērķi uz 2020.gadu:
  - ETS darbībām emisiju samazinājums 21% no 2005.gada līmeņa;
  - Ne-ETS darbībām Latvijai emisiju pieaugums nedrīkst pārsniegt +17% salīdzinot ar 2005.gada līmeni.
- ES Klimata izmaiņu pielāgošanās stratēģija pieņemta 2013.gadā, akcentē dalībvalstu nacionālās pielāgošanās stratēģijas nepieciešamību

http://ec.europa.eu/clima/policies/adaptation/what/docs/com_2013_216_en.pdf

ES klimata mērķi (IV)

- EK pozīcijas dokuments par Partnerības līguma un darbības programmu izstrādi 2014-2020 gada plānošanas periodam Latvijā:
  - Prioritāte ir EE un AER ilgtspējīga vadība, t.i., resursu efektīva un CO₂ samazināšanu vērsta ekonomika
  - AER ražošanas un izplatības veicināšana
  - Vides aizsardzības un vides risku un klimata pārmaiņu ietekmes novērtēšana
- Inovācijas ilgtspējīgai izaugsmei: Eiropas bioekonomika:
  - Inovatīva ekonomika ar CO₂ samazināšanu ar ilgtspējīgu lauksaimniecību un zivsaimniecību
  - AER izmantošana, taču saudzējot bioloģisko daudzveidību uz vidi
  - Ražošanas sistēmas uzlabošana

ES klimata mērķi (V)

- ANO vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām SEG koncentrācijas stabilizācijai
  - Palīdzība pielāgošanās programmu izstrādei mazāk attīstītajām valstīm
  - Klimata risku un ievainojamības analīze
  - Kioto protokols: ES un Latvijai periodā (2013. – 2020.) SEG samazināšana par 20% (30%?) no 1990.gada līmeņa → Latvijas mērķis nepārsniegt 12,19 milj.t CO₂ ekv. (neieskaitot LULUCF emisijas un piesaisti)

ES klimata mērķi IV

- ES mežu stratēģija

http://ec.europa.eu/agriculture/forest/strategy/index_en.htm

- Lauku attīstība (Rural Development)

http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_en.htm

- Lauksaimniecība

http://ec.europa.eu/agriculture/climate-change/index_en.htm

http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/index_en.htm

Latvijas klimata mērķi (I)

- Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030
  - Mērķis: «Nodrošināt valsts enerģētisko neatkarību, palielinot energoresursu pašnodrošinājumu un integrējoties ES enerģijas tīklos»
  - AER īpatsvaru palielināt līdz 40% gala enerģijas patēriņā līdz 2020.gadam, 50% līdz 2030.gadam
  - Samazināt importēto energoresursu apjomu
  - Siltuma un elektroenerģijas patēriņa samazinājums, energoefektivitātes paaugstināšana gan privātajā, gan valsts sektorā
  - Saules un vēja enerģijas potenciāla izmantošana
  - Transporta sektora uzlabojumi – zaļais transports, biodegvielas
  - Pilotprojektu un inovāciju atbalsts šo u.c. mērķu sasniegšanai
  - Mērķis: «Latvijai būt ES līderei dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā»

Latvijas klimata mērķi (II)

- Nacionālais attīstības plāns 2020 (NAP)
  - Rīcības virziens «Energoefektivitāte un enerģijas ražošana» 192.pants: «Enerģija ir jāizmanto efektīvi, tādēļ šis rīcības virziens paredz pasākumus energoefektivitātes celšanai, kas ir nozīmīgs konkurētspējas veicināšanas rīks. Energoefektivitātes celšana primāri ir būtiska ražojošajā sektorā. Jāsekmē arī publisko un dzīvojamo ēku energoefektivitātes paaugstināšana»
  - Paredz atbalstu inovatīvu enerģētikas un EE tehnoloģiju projektiem

Latvijas klimata mērķi (III)

- Latvijas nacionālās reformu programmas «ES 2020» stratēģijas īstenošanas mērķi AER transporta sektorā palielināt līdz 10%.

Latvijas klimata mērķi (IV)

- Pielāgošanās aktivitātes dalībvalstīs (EK aktivitāte Mayors Adapt – pilsētu attīstību plānošanā jāiekļauj ES pielāgošanās stratēģijas mērķi – <http://mayors-adapt.eu/>; <http://www.covenantofmayors.eu>);
- Latvijas pilsētu pakts: <http://www.pilsetumerupakts.eu>
  - No 19 pašlaik apstiprināti 4 (Salaspils, Jēkabpils, Jelgava, Ķegums), vēl izskatīšanā – Līvāni, Ludzas pašvaldība, Balvi, Jūrmala, Limbaži, Valka, Viļāni, Kārsava, Rīga, Ogre, Saldus, Liepāja, Ikšķile, Tukums, Lielvārde
  - Rīga apņemas samazināt CO₂ emisijas par 44%, pārējās pilsētas par 20%, salīdzinot ar 1990.gada līmeni.

Ko piedāvājat Jūs

Klimata pasākumu projektus

Projekts klimata pasākumu apakšprogrammas mērķim

Apakšprogrammas prioritāte	Projekta veids (LIFE Regulas 2.pants)
Klimata pārmaiņu mazināšana (<i>Climate change mitigation</i>)	Izmēģinājumu, demonstrējumu un paraugprakses projekti (<i>Pilot, demonstration, best-practice</i>)
Pielāgošanās klimata pārmaiņām (<i>Climate change adaptation</i>)	Izmēģinājumu, demonstrējumu un paraugprakses projekti (<i>Pilot, demonstration, best-practice</i>)
Klimata pārvaldība un informācija	Informēšanas, izpratnes veidošanas un izplatīšanas projekti

Ko apstiprina un vērtē LIFE

LIFE Klimata pasākumu projekts (I)

- Projekta atbilstība vienai no apakšprogrammas prioritātēm (var pārklāties), kuras mērķi noteikti Regulas 14.-16.pantā un 3.panta LIFE vispārīgajiem mērķiem
- Projekti atbilsta ES klimata politikas ieviešanu un īstenošanu un sagatavo ES klimata pasākumu izaicinājumiem nākamajiem gadiem
- Nav pretrunā ar citiem LIFE mērķiem

LIFE Klimata pasākumu projekts (II)

- Rosināt izmaiņas politikas veidošanā un īstenošanā, piedāvājot un izplatot risinājumus un paraugpraksi, lai sasniegtu vides un klimata mērķus, kā arī veicināt inovatīvas vides un klimata jomas tehnoloģijas
- Programmas LIFE finansētie projekti var veicināt konkrētu mērķu sasniegšanu vairāk nekā vienā no prioritārajām jomām un tajos var piedalīties vairāk nekā viena dalībvalsts

Pieteikumu sagatavošanas īpašie aspekti (I)

- Projekta ietekme uz vietējo ekonomiku un iedzīvotājiem
- Projekta īstenošanas «CO₂ pēda» – ne tikai projekta rezultāta, bet visa projekta laikā jāpievērš uzmanība CO₂ samazinājumam līdz minimumam (piemēram, izvairīšanās no liekas pārvietošanās – loģistikas optimizācija, atkārtoti pārstrādāta papīra izmantošana, utt.)

Pieteikumu sagatavošanas īpašie aspekti (II)

- ES pievienotā vērtība
  - Veicināta ES klimata politikas mērķu sasniegšana
  - Atbilstība apakšprogrammas prioritātēm un ES 2014.gada politikas prioritātēm
  - Iespējamība projektu atkārtot un kopēt citur ES
  - Vai projektā ir:
    - daudzfunkcionāls mehānisms, kas uzlabo vides mērķu apvienošanu kādā citā politikas jomā
    - sinerģija ar citiem ES politikas mērķiem
  - Ģeogrāfiskais mērķis – starptautiskās sadarbības un pielietojamības iespējas
  - Zaļais iepirkums

Pieteikumu sagatavošanas īpašie aspekti (III)

- Projekta specifiskie indikatori projekta novērtēšanai, piemēram:
  - Klimata pārmaiņu samazināšanai – SEG emisiju novērtējums, tonnas/gadā
  - Pielāgošanās klimata pārmaiņām – AER pieaugums, kWh/gadā; projekta rezultātu pārņemšanas/atkārtotas izmantošanas skaits
  - Klimata pārvaldība un informācija – apmācāmo dalībnieku skaits; informācijas publicēšana medijos, skaits;

Klimata pasākumu
apakšprogrammas prioritārās
jomas un ES mērķu īstenošana
2014.gada projektiem

Klimata pārmaiņu mazināšana I

- Jaunu pieeju testēšana un ieviešana, lai veicinātu zemu emisiju un klimata pielāgošanās ekonomiku, klimata politikas īstenošana, īpaši ar SEG monitoringu un ziņošanu, zemes izmantošanu, zemes izmantošanas maiņu, mežsaimniecību, dabisko CO₂ uztveršanu, enerģijas ražošanu, emisiju tirdzniecības sistēmu, dalībvalstu SEG samazināšanas mērķiem, CO₂ uztveršanu un uzglabāšanu, AER, EE, Transportu un degvielu, ozona slāņa aizsargāšanu un fluoru saturošām gāzēm.
- Atvieglot integrētu pieeju klimata izmaiņu samazināšanas stratēģijām un rīcības plāniem, to attīstībai un ieviešanai vietējā un reģionālā līmenī

Klimata pārmaiņu mazināšana II

- ES politikas prioritātes 2014. gadam saistītas ar sinerģiju starp vides un klimata pasākumiem lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un augsnes izmantošanā:
  - LULUCF emisiju uzskaites uzlabošana ar inovatīviem risinājumiem, ko nepieciešams testēt un ieviest
  - Biomasas ilgtspējīga ražošana, izmantošana un pārvaldība (zemes izmantošana pārtikai vai enerģijai?),
  - Lauksaimniecības zemes izmantošana – potenciāli paaugstināt CO₂ uzglabāšanu un augsnes organiskā sastāva uzlabošanu, monitorings
  - EIP lauksaimniecībai (*European Innovation Partnership*): veicināt konkurētspējīgu, ilgtspējīgu un ar dabu harmonijā līdzsvarotu lauksaimniecību un mežsaimniecību

Pielāgošanās klimata pārmaiņām I

- Sinerģija starp vairākiem vides un klimata politikas mērķiem vienlaikus
- Veicināt sagatavotību pielāgoties klimata pārmaiņām īpaši pilsētu vidē

Pielāgošanās klimata pārmaiņām II

- ES politikas prioritātes 2014. gadam:
  - Starpnozaru, transnacionāls un/vai pārrobežu projekts, īpaši atbalsta demonstrāciju projektus un iespēju atkārtot šo projektu citur, kas saistīti ar pielāgošanos plūdiem (krastu līnijas, upju deltas)
  - Uz pielāgošanos vērsta zaļās infrastruktūras, uz ekosistēmu balstītas pieejas un inovatīvas pielāgošanās tehnoloģijas, pilsētas zemes ilgtspējīga izmantošana un pilsētu plānošana
  - Ūdens ilgtspējīga pārvaldība, meža ugunsgrēku apkarošana sausuma skartajās teritorijās
  - Ievainojamības novērtēšana un pielāgošanās stratēģijas pārrobežu līmenī
  - Pilsētas pielāgošanās, stratēģiju izveide un rīcības plāni, ņemot vērā samazināšanu un pielāgošanos, vienlaicīgi arī Vides apakšprogrammas prioritātes

Klimata pārvaldība un informācija I

- Projekti, kas attīsta sadarbības platformu, izplata paraugprakses projektu ieviešanā un informēšanā
- Veicina uzmanības pievēršanu, komunikāciju, izplatību klimata jautājumiem, lai publiskais un privātais sektors īstenotu ES un Latvijas klimata politikas mērķus, NVO iesaistīšanu politikas plānošanā un īstenošanā

Klimata pārvaldība un informācija II

- ES politikas prioritātes 2014. gadam:
  - Ar samazināšanu un adaptāciju saistītu projektu atbalstīšana
  - Klimata politikas novērtēšana, ņemot vērā pielāgošanās indikatorus, riska vadību un komunikāciju
  - Projekta mērķauditorijas izpratnes un apzināšanas veicināšana par adaptācijas un samazināšanas kontekstu vietējā un reģionālajā mērogā
  - Publiski pieejamas datu bāzes par CO₂ emisiju tirgus mehānismiem un to darbību, rezultātiem, lai veicinātu diskusijas un to attīstību
  - Paraugprakses pieejamība izmantošanai ražošanas, enerģētikas, transporta un būvniecības sektorā
  - Informēšana un kapacitātes celšana par potenciālā CO₂ uztveršanu un uzglabāšanu, un emisiju samazināšanu publiskajā telpā

LIFE nefinansē: (I)

- Pētījumus (finansē arī Horizon 2020)
- CO₂ uztveršanas būves/iekārtas un uzglabāšanas infrastruktūru
- **Lielas** infrastruktūras būves un iekārtas (Lielas infrastruktūras = ja maksa par «*single item of infrastructure* *» pārsniedz 500 000 €

* viena vienība ilglietojamas preces (*durable good*), kas ir atsevišķa, bet fiziski garantē infrastruktūras funkcionalitāti; detaļa

Piemērs:

"Ecoduct" Bridge in the Netherlands

<http://www.pinterest.com/pin/97812623130062998/>

LIFE nefinansē: (II)

- **Pārklāšanās ar citiem esošiem finanšu avotiem**
  - Projektu iesniegumu atklātais konkurss “Ilgspējīgu ēku, atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju un inovatīvu emisiju samazinošu tehnoloģiju attīstība” (pieteikšanās līdz 8.oktobrim)
http://www.vraa.gov.lv/lv/eez_un_norvegijas_finansu_instruments/eez_finansu_instruments/konkurss/
  - Citi projektu konkursi

Noderīgas saites projektu iesniedzējiem

- LIFE Regula

http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2013.347.01.0185.01.ENG

- LIFE daudzgadu programma 2014-2017

http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:JOL_2014_116_R_0001

- Par LIFE VARAM mājaslapā, koncepti, informācija

http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/life_2014_2020/?doc=17962

- LIFE oficiālā mājaslapa <http://ec.europa.eu/environment/life/index.htm>

- LIFE 2014 projektu uzsaukums – vadlīnijas, noteikumi, projektu vērtēšana u.c.

<http://ec.europa.eu/environment/life/funding/life2014/index.htm>